

Guía Docente				
Datos Identificativos				2023/24
Asignatura (*)	Historia da educación	Código	652G02006	
Titulación	Grao en Educación Primaria			
Descritores				
Ciclo	Período	Curso	Tipo	Créditos
Grao	2º cuatrimestre	Primeiro	Formación básica	6
Idioma	CastelánGalego			
Modalidade docente	Presencial			
Prerrequisitos				
Departamento	Pedagogía e Didáctica			
Coordinación	Cotelo Guerra, Dolores	Correo electrónico	dolores.cotelo@udc.es	
Profesorado	Cotelo Guerra, Dolores Gabriel Fernandez, Narciso de	Correo electrónico	dolores.cotelo@udc.es narciso.de.gabriel@udc.es	
Web				
Descrición xeral	<p>A materia de Historia da Educación ten carácter de formación básica e impátese no segundo cuatrimestre do primeiro curso do Grao de Educación Primaria.</p> <p>A natureza desta materia, en interrelación con outras que tamén forman parte do plan de estudos deste Grao, constitúe un marco de referencia para a práctica docente ao posibilitar a abordaxe do pensamento pedagóxico contemporáneo mediante o estudo dos movementos máis significativos e que maior transcendencia teñen acadado na práctica educativa actual. Asimesmo, son contidos importantes para os futuros mestres e mestras tanto a evolución histórica do sistema educativo e da educación primaria en España como a perspectiva histórica da formación do profesorado.</p>			

Competencias / Resultados do título	
Código	Competencias / Resultados do título
A8	Coñecer os fundamentos da educación primaria.
A9	Analizar a práctica docente e as condicións institucionais que a enmarcan.
A10	Coñecer a evolución histórica do sistema educativo no noso país e os condicionantes políticos e legislativos da actividade educativa.
A24	Coñecer a evolución histórica da familia, os diferentes tipos de familias, de estilos de vida e educación no contexto familiar.
B1	Aprender a aprender.
B3	Aplicar un pensamento crítico, lóxico e creativo.
B8	Capacidade para elaborar discursos coherentes e organizados lóxicamente.
B9	Capacidade para expoñer as ideas elaboradas, de forma oral e na escrita.
B10	Capacidade de expresión oral e escrita en varias linguas (a lo menos nunha lingua estranxeira).
B11	Capacidade de comprensión dos distintos códigos audiovisuais e multimedia e manexo das ferramentas informáticas.
B12	Capacidade de selección, de análise, de avaliación e de utilización de distintos recursos na rede e multimedia.
B15	Capacidade para utilizar diversas fontes de información, seleccionar, analizar, sintetizar e extraer ideas importantes e xestionar a información.
B16	Capacidade crítica e creativa na análise, planificación e realización de tarefas, como froito dun pensamento flexible e diverxente.
B17	Capacidade de análise e de autoavaliación tanto do propio traballo como do traballo en grupo.
B21	CB1 - Que os estudantes demostrasen posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeneral, e se adoita encontrar a un nivel que, se ben se apoia en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo
B22	CB2 - Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ao seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo
B23	CB3 - Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética
B24	CB4 - Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solucións a un público tanto especializado como non especializado

B25	CB5 - Que os estudantes desenvolvesen aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía
C1	Expresarse correctamente, tanto de forma oral coma escrita, nas linguas oficiais da comunidade autónoma.
C4	Desenvolverse para o exercicio dunha cidadanía aberta, culta, crítica, comprometida, democrática e solidaria, capaz de analizar a realidade, diagnosticar problemas, formular e implantar solucións baseadas no coñecemento e orientadas ao ben común.
C6	Valorar criticamente o coñecemento, a tecnoloxía e a información dispoñible para resolver os problemas cos que deben enfrontarse.
C7	Asumir como profesional e cidadán a importancia da aprendizaxe ao longo da vida.
C8	Valorar a importancia que ten a investigación, a innovación e o desenvolvemento tecnolóxico no avance socioeconómico e cultural da sociedade.

Resultados da aprendizaxe			
Resultados de aprendizaxe		Competencias / Resultados do título	
Coñecer os fundamentos da educación primaria	A8		
Analizar a práctica docente e as condicións institucionais que a enmarcan.	A9		
Coñecer a evolución histórica do sistema educativo no noso país e os condicionantes políticos e lexislativos da actividade educativa.	A10		
Coñecer a evolución histórica da familia, os diferentes tipos de familias, de estilos de vida e educación no contexto familiar.	A24		
Aprender a aprender.		B1 B21 B23	
Aplicar un pensamento crítico, lóxico e creativo.		B3	
Capacidade para elaborar discursos coherentes e organizados lxicamente.		B8	
Capacidade para expoñer as ideas elaboradas, de forma oral e na escrita.		B9	
Capacidade de expresión oral e escrita en varias linguas (a lo menos nunha lingua estranxeira).		B10	
Capacidade de comprensión dos distintos códigos audiovisuais e multimedia e manexo das ferramentas informáticas.		B11	
Capacidade de selección, de análise, de avaliación e de utilización de distintos recursos na rede e multimedia.		B12	
Capacidade para utilizar diversas fontes de información, seleccionar, analizar, sintetizar e extraer ideas importantes e xestionar a información.		B15	
Capacidade crítica e creativa na análise, planificación e realización de tarefas, como froito dun pensamento flexible e diverxente.		B16	
Capacidade de análise e de autoavaliación tanto do propio traballo como do traballo en grupo.		B17 B22 B24 B25	
Expresarse correctamente, tanto de forma oral coma escrita, nas linguas oficiais da comunidade autónoma.			C1
Desenvolverse para o exercicio dunha cidadanía aberta, culta, crítica, comprometida, democrática e solidaria, capaz de analizar a realidade, diagnosticar problemas, formular e implantar solucións baseadas no coñecemento e orientadas ao ben común.			C4
Valorar criticamente o coñecemento, a tecnoloxía e a información dispoñible para resolver os problemas cos que deben enfrontarse.			C6
sumir como profesional e cidadán a importancia da aprendizaxe ao longo da vida.			C7
Valorar a importancia que ten a investigación, a innovación e o desenvolvemento tecnolóxico no avance socioeconómico e cultural da sociedade.			C8

Contidos	
Temas	Subtemas
1.Os sistemas educativos nacionais.	Xénese, estrutura e funcións.
2. O sistema educativo en España.	Xénese, evolución histórica e educativa.

3. O pensamento pedagóxico contemporáneo.	Os pioneiros da escola contemporánea. A Escola Nova. Teorías educativas socialistas, marxistas, anarquistas e libertarias. As pedagogías críticas. Planteamentos pedagóxicos antiautoritarios. As correntes críticas á institución escolar.
4. A cultura escolar.	Dimensión científica, política e empírica.
5. Xenealoxía da profesión docente.	Evolución histórica da formación.

Planificación				
Metodoloxías / probas	Competencias / Resultados	Horas lectivas (presenciais e virtuais)	Horas traballo autónomo	Horas totais
Análise de fontes documentais	A8 A9 A10 B1 B3 B16 B17 B21	10	20	30
Lecturas	A8 A9 A10 B1 B3 B9 B15 B16 B22 C1 C4	0	20	20
Traballos tutelados	A8 A9 B1 B3 B8 B10 B12 B15 B16 B23 B24 B25 C1 C6 C7 C8	1	14	15
Recensión bibliográfica	B1 B3 B9 B15 B16 C1	0	8	8
Aprendizaxe colaborativa	B1 B3 B9 B11 B12 B15 B16 B17 C1 C4	2	15	17
Proba de ensaio	A8 A9 A10 B1 B3 B8 B9 B15 B16 B23 C1	3	10	13
Presentación oral	B1 B3 B8 B9 B11 B12 B15 B16 B17 B22 B23 B24 C1 C6	2	1	3
Actividades iniciais	B1 B11 B12 B15 C4 C6	2	0	2
Sesión maxistral	A8 A9 A10 A24 B15 B21 C8	20	15	35
Eventos científicos e/ou divulgativos	B15 B21 B23 C4 C7 C8	2	4	6
Atención personalizada		1	0	1

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientativo, considerando a heteroxeneidade do alumnado

Metodoloxías	
Metodoloxías	Descrición
Análise de fontes documentais	Basease na utilización de documentos e fontes relevantes (bibliográficos, lexislativos, audiovisuais...) para a súa análise e posterior utilización para explicar a natureza dos distintos contidos e aspectos da materia.
Lecturas	Establécense unha serie de lecturas obrigatorias dun conxunto de textos e documentación relacionadas coa materia que o alumnado terá que ler, discutir en grupo e finalmente recensionar de xeito persoal axustándose a un formato coñecido previamente consensuado.

Traballos tutelados	Metodoloxía deseñada para promover a aprendizaxe autónoma do alumnado baixo a tutela e seguimento por parte do docente. Trátase de facer un traballo de iniciación á investigación sobre unha temática proposta pola profesora ou tamén suxerida pola alumnado, sempre e cando garde relación cos contidos da materia. Este traballo farase en grupo (4-5 persoas) e esixe por parte do alumnado un grao de responsabilidade consonte cos obxectivos e a calidade que debe presidir este tipo de traballo. No seu momento facilitaránse unhas pautas que permitirán a elaboración do mesmo, que se complementará cun seguimento tutorial do mesmo, polo que será preciso desenvolver, como mínimo, unha sesión de titoría na que presentar o guión do traballo e un esquema do seu desenrolo. As datas serán acordadas na aula. Cada grupo expoñerá o seu traballo, co obxecto de compartilo e sometelo a debate e valoración.
Recensión bibliográfica	Proceso de lectura crítica dun libro, artigo ou calquera outro documento escrito. Comprende ademáis da lectura da obra en cuestión, a análise do seu contido, unha crítica e mesmo unha valoración en relación con outros documentos de igual ou parecida natureza. No seu momento facilitaránse unhas pautas que permitirán a elaboración do mesma.
Aprendizaxe colaborativa	Parte da idea de que os estudantes traballan xuntos para aprender e ao tempo son responsables mesmo da súa propia aprendizaxe como da dos seus compañeiros. Non se opón ao traballo individual. Máis ben debe entenderse como unha estratexia de aprendizaxe complementaria que tenta fortalecer o desenvolvemento global do alumno.
Proba de ensaio	Pretende determinar os logros do alumnado en termos de obxectivos. Procura avaliar de xeito directo a capacidade de análise, a expresión e a organización de ideas relativas aos contidos da materia. Valorarase a rigorosidade da resposta, combinada coa capacidade de razoamento (argumentación, relación entre ideas, comparación...), creatividade e espírito crítico. Implica un estudo amplo e profundo dos contidos, sen perder de vista o conxunto das ideas e as súas relacións.
Presentación oral	Exposicións de traballos realizados, individuais ou colectivos, diante do grupo de referencia, procurando tirar conclusións sobre a problemática investigada, documento ou experiencia abordada.
Actividades iniciais	Nas primeiras sesións da clase levaránse a cabo por parte de profesor actividades de carácter expositivo, nas que se presentará o programa da materia e mesmo a dinámica metodolóxica establecida para o mellor desenvolvemento da mesma.
Sesión maxistral	Exposición oral dos temas que constituen os contidos da materia diante do alumnado. Esta exposición irá precedida dunha presentación na que se propoñen algunhas preguntas aos estudantes para motivar a reflexión e o diálogo aberto. A obxectivo final pasa pola transmisión de coñecementos e ao tempo facilitar a súa aprendizaxe, potenciando a participación dos/as estudantes na construción significativa do coñecemento.
Eventos científicos e/ou divulgativos	Asistencia e participación en actividades de carácter científico e/ou divulgativo (congresos, xornadas, simposios, cursos, conferencias, exposicións...), que teñan relación coa materia. Deben entenderse como unha estratexia complementaria de formación e nunca como substitutiva de outras.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
--------------	------------

<p>Traballos tutelados</p> <p>Aprendizaxe colaborativa</p>	<p>GRUPO A (M. Dolores Cotelo Guerra)</p> <p>As dúbidas e demandas de orientación que xurdan das sesións maxistras, a análise de fontes documentais, os traballos tutelados, as presentacións orais e a proba escrita terán unha atención personalizada e serán atendidas polo profesorado da materia na aula ou na titoría, durante o horario fixado de forma oficial, da seguinte forma:</p> <ul style="list-style-type: none"> - No caso de indicacións xerais a todo o grupo, realizaranse nas clases expositivas. - Indicacións de traballo a grupos pequenos, realizaranse nas clases interactivas ou no despacho. No caso do traballo de investigación é obrigatorio que cada grupo realice unha tutoría fora do horario presencial da materia, que permita facer un seguimento do proceso de elaboración do mesmo. - Individuais, realizaranse no despacho arredor do progreso do alumnado. <p>Tanto para o alumnado repetidor como para o alumnado con recoñecemento de dedicación a tempo parcial e dispensa académica de exención de asistencia, o desenrolo da materia levarase a cabo mediante titorías presenciais obrigatorias e individualizadas de cara a facer un seguimento do seu traballo en relación a análise de fontes documentais, os traballos tutelados, recensións e a proba oral ou escrita. Tamén serán obxecto de atención personalizada presencial todo tipo de cuestións aclaratorias sobre a materia, dúbidas persoais, ampliación de contidos ou reflexións máis pormenorizadas.</p> <p>GRUPO B (Narciso de Gabriel)</p> <p>As estratexias de atención personalizada serán especificados no programa que se colgará no Moodle a comezos de curso.</p>
--	---

Avaliación			
Metodoloxías	Competencias / Resultados	Descrición	Cualificación
Análise de fontes documentais	A8 A9 A10 B1 B3 B16 B17 B21	Baséase na utilización de documentos e fontes relevantes para a súa análise e posterior utilización para explicar a natureza dos distintos contidos e aspectos da materia.	10
Traballos tutelados	A8 A9 B1 B3 B8 B10 B12 B15 B16 B23 B24 B25 C1 C6 C7 C8	Para avaliar esta metodoloxía teranse en conta os seguintes aspectos: - Estrutura: aspectos formais, organización do contido, claridade expositiva e corrección gramatical. - Contido: Comprensión de ideas básicas, dominio conceptual, búsqueda e uso de distintas fontes complementarias e actuais.	30
Recensión bibliográfica	B1 B3 B9 B15 B16 C1	Proceso de lectura crítica dun libro elixido polo alumnado entre os ofertados pola profesora. Comprende ademais da lectura da obra en cuestión, a análise do seu contido, unha crítica e mesmo unha valoración en relación con outros documentos de igual ou parecida natureza. Facilitaránse unhas pautas que permitirán a elaboración do mesmo.	0

Presentación oral	B1 B3 B8 B9 B11 B12 B15 B16 B17 B22 B23 B24 C1 C6	Exposición de traballos realizados diante do grupo de referencia, procurando tirar conclusións sobre a problemática investigada, documento ou experiencia abordada. Para a súa avaliación teranse en conta os seguintes aspectos: - Orden na exposición. - Relevancia e organización dos contidos expostos. - Coordinación da exposición (que reflicta un traballo colaborativo, non unha suma de partes). - Nivel de comprensión dos contidos básicos. - Claridade expositiva e corrección lingüística. - Creatividade (presentación suxestiva, motivadora, dinamizadora da participación das/os compañeiros/as...) - Uso de recursos... Expoñeranse nas data que se indiquen. É condición indispensable a exposición para presentarse á proba de ensaio.	10
Proba de ensaio	A8 A9 A10 B1 B3 B8 B9 B15 B16 B23 C1	A proba de ensaio, de carácter individual, utilizada para a avaliación da aprendizaxe o remate do curso consistirá en dar resposta ás cuestións prantexadas que implicarán un tratamento global e integrado dos contidos abordados ao longo da materia. Valoraránse as respostas concretas e precisas, así como a utilización de fontes (apoio na documentación achegada así como noutras lecturas realizadas) que favorezan un discurso coherente e razoado. A súa realización terá lugar segundo calendario oficial.	50

Observacións avaliación

1. OPCIÓN DE AVALIACIÓN

GRUPO A (M. Dolores Cotelo Guerra)

Atendendo ó traballo e á participación do alumnado na materia, a avaliación contempla dúas opcións:

Opción 1:

Para o alumnado que asiste/participa nas actividades de aula

(asistencia mínima 85%), correspóndelle a porcentaxe de avaliación

seguinte: 10% Análise de Fontes Documentais; 30% Traballos tutelados; 10% Presentación Oral; 50% Proba de ensaio, na que será preciso obter unha puntuación igual ou superior a 2.25 sobre 5 para poder superar a materia. Quen non teña una asistencia mínima do 85% non terá opción a realizar a proba de ensaio en maio: será avaliado/a no resto das metodoloxías pero non calificado/a no final do cuadrimestre.

A cualificación final será a suma das

puntuacións obtidas en cada un dos elementos de avaliación segundo o seu

peso respectivo, salvo que na proba de ensaio a puntuación sexa

inferior a 2.25. Neste caso, a cualificación final corresponderase coa

acadada nesta proba.

Na realización da proba de ensaio, o alumnado poderá dispor do material dado pola docente ou de elaboración propia durante os 30 minutos iniciais.

No caso de que a avaliación

resulte negativa ó final do cuadrimestre, a convocatoria de xullo estará

sometida aos mesmos criterios que a convocatoria de maio e só se

repetirá a proba escrita, gardándose as partes superadas da materia de

unha convocatoria a outra, dentro do mesmo curso académico.

A realización fraudulenta das probas ou actividades de avaliación, unha vez comprobada, implicará directamente a cualificación de suspenso na

materia na convocatoria en que se cometa: o/a estudante será calificado de "suspenso" (nota numérica 0) na convocatoria correspondente do curso

académico, tanto se a comisión da falta se produce na primeira oportunidade como na segunda. Para isto, procederase a modificar a súa

cualificación na acta da primeira oportunidade, se fose necesario.

Opción 2: Para o alumnado que non asiste/participa nas actividades de aula (asistencia inferior ao 85%), e con recoñecemento por parte do

Decanato da Facultade de dedicación a tempo parcial e dispensa académica de exención de asistencia,

segundo establece a "NORMA QUE REGULA O RÉXIME DE DEDICACIÓN AO ESTUDO

E A PERMANENCIA E A PROGRESION DOS ESTUDANTES DE GRAO E MESTRADO UNIVERSITARIO NA UDC (Aprobada en Consello de Goberno o 28/6/2016),

realizará unha proba de ensaio con carácter obrigatorio ao final do

cuadrimestre na data sinalada oficialmente

(50% do total da nota final) ademáis do traballo que en cada caso

particular se especifique (50% restante). A cualificación final sera a

suma das puntuacións obtidas en cada un dos elementos de avaliación

segundo o seu peso respectivo. Na realización da proba de ensaio, o alumnado poderá dispor do material

dado pola docente ou de elaboración propia durante os 30 minutos

iniciais.

No caso de que a avaliación resulte negativa ó final do cuadrimestre, a

convocatoria de xullo estará sometida aos mesmos criterios que a

convocatoria de maio e só se repetirá a proba escrita, gardándose as

partes superadas da materia de unha convocatoria a outra, dentro do

mesmo curso académico.

A realización fraudulenta das probas ou actividades de avaliación, unha

vez comprobada, implicará directamente a cualificación de suspenso na

materia na convocatoria en que se cometa: o/a estudante será calificado

de "suspenso" (nota numérica 0) na convocatoria correspondente do curso

académico, tanto se a comisión da falta se produce na primeira

oportunidade como na segunda. Para isto, procederase a modificar a súa

cualificación na acta da primeira oportunidade, se fose necesario.

2. OBSERVACIONES ADICIONAIS:

GRUPO A (M. Dolores Cotelo Guerra)

- Para superar a materia é imprescindible presentar todas as actividades e prácticas propostas ademais de realizar a proba de ensaio.

De faltar algunha actividade ou práctica non hai opción a facer a proba escrita e por tanto, a materia quedará pendente para xullo, figurando na Acta como Non Presentado/a.

- O sistema de avaliación poderá flexibilizarse segundo estime pertinente a docente que imparte a materia.

- O alumnado da

opción 1 que non forme parte de ningún grupo de traballo ou non asista regularmente as clases pasará a ser considerado na opción 2.

-

Calquera circunstancia persoal que poida alteirar o seguimento da materia por parte do alumnado deberá ser comunicada de inmediato para a súa oportuna e axeitada consideración e mesmo para tomar as medidas a que houbera lugar en cada caso.

- Ao longo do 2º

cuadrimestre pode haber actividades de carácter científico e/ou divulgativo relacionadas coa materia que a docente considera oportuna a súa asistencia aínda que estén programadas fora do horario da materia, pero dentro do horario lectivo xeral. Nese caso, o alumnado será avisado con antelación para que poida asistir. Estas actividades computarán na avaliación.

- O alumnado de Continuación de estudos (repetidor), obrigatoriamente deberá poñerse en contacto coa profesora antes do 20 de febreiro do presente curso académico para que lle indique, segundo os casos, a relación de traballos que terán que realizar de maneira individual. De non facelo, terán a mesma consideración que os matriculados na Opción A. En calquera caso e unha vez comunicada a súa situación, establecerase unha proba oral ou escrita, segundo os casos, con carácter obrigatorio para todos o final do cuadrimestre, na data sinalada oficialmente, e que suporá o 50% da nota final. O outro 50% corresponderá ós traballos que en cada caso sexan asignados expresamente ao alumnado e para os cales se fixará unha data de entrega. No caso de non entregar nada na data fixada, non haberá opción a facer a proba de ensaio. Na realización desta proba, o alumnado poderá dispor do material dado pola docente ou de elaboración propia durante os 30 minutos iniciais.

A realización fraudulenta das probas ou actividades de avaliación, unha vez comprobada, implicará directamente a cualificación de suspenso na materia na convocatoria en que se cometa: o/a estudante será calificado de "suspenso" (nota numérica 0) na convocatoria correspondente do curso académico, tanto se a comisión da falta se produce na primeira oportunidade como na segunda. Para isto, procederase a modificar a súa cualificación na acta da primeira oportunidade, se fose necesario.

Todas as condicións descritas serán válidas para a 2ª oportunidade.

GRUPO B (Narciso de Gabriel)

O profesor Narciso de Gabriel concretará esta Guía Docente para o Grupo B. Antes do comezo das clases enviará esta concreción a todo o alumnado.

Bibliografía básica

- Marco López, A e Porto Ucha, A. S. (2000). A Escola Normal de Santiago de Compostela. De Escola Normal Superior a Escola Universitaria (1849-1996).. Santiago, USC
- Negrín Fajardo, O. (2005). Antología de textos de Teorías e institucións contemporáneas de educación.. Madrid, Ramón Areces
- Porto Ucha, A. S. (1994). A Escola Normal de Pontevedra (1845-1940).. Santiago, USC
- Swaan, A. de (1992). A cargo del Estado.. Barcelona, Pomares-Corredor
- Saavedra Fernández, P. (2007). A Galicia do Antigo Réxime (ca. 1480-ca. 1835). Vol. 2: O ensino: desde as Escolas de ferrado á Universidade. A Coruña, La Voz de Galicia
- Varela, J. (1991). Arqueología de la escuela.. Madrid. La Piqueta
- Hernández Díaz, J. M^a (coord.) (2009). De la Junta para Ampliación de Estudios a la construcción del Espacio Europeo de Educación Superior (1907-2007. Salamanca, Globalia Ediciones Anthemia
- Dewey, J. (1995). Democracia y educación.. Madrid, Morata
- Fernández Sebastián, J., e Fuentes, J. F. (dirs.): (2008). Diccionario político y social del siglo XX español. Moid, Alianza Editorial
- Costa Rico, A. (2010). D'Abord les enfants. Freinet y la educación en España (1926-1975. USC, Editora Académica
- Puelles Benítez, M. de (1980). Educación e ideología en la España contemporánea (1767-1975).. Barcelona, Labor
- Fernández Soria, J.M. (2002). Educación y Estado en la España contemporánea.. Madrid, Síntesis
- Fernández Enguita, M. (2001). Educar en tiempos inciertos.. Madrid, Morata
- Gimeno Sacristán, J. (2003). El alumno como invención.. Madrid, Morata
- Claret Miranda, J. (2006). El atroz desmoche. La destrucción de la Universidad española por el franquismo, 1936-1945. Barcelona, Crítica
- Molero Pintado, A. (2007). El Diario escolar de Jesús Jorge Chaparro. Crónica apasionada de un maestro.. Alcalá de Henares, Servicio de Publicaciones de la Universidad de Alcalá de Henares
- Trilla, J. (coord.) (2001). El legado pedagógico del siglo XX para la escuela del siglo XXI.. Barcelona. Graó
- Esteve, J. M. (1994). El malestar docente.. Barcelona. Paidós
- Centro de Investigación, Documentación y Evaluación (1992). El sistema educativo español.. Madrid, Centro de publicaciones del MEC-CIDE
- Gimeno Sacristán, J.; Carbonell Sebarroja, J. (coords.) (2003). El sistema educativo. Una mirada crítica.. Barcelona, CISS-Praxis
- Savater, F. (1997). El valor de educar.. Barcelona. Ariel
- Briones, G. (2006). Epistemología y teorías de las Ciencias Sociales y de la Educación. Alcalá de Guadaíra (Sevilla), Trillas-Eduforma
- Gabriel, N. de (2001). Escolantes e escolas de ferrado.. Vigo, Xerais
- Viñao Frago, A. (2004). Escuela para todos. Educación y modernidad en la España del siglo XX.. Madrid, Marcial Pons
- Cal Vázquez, A. (2006). Este camiño que fixemos xuntos. Memorias. Vigo, Galaxia
- Gómez Rodríguez de Castro, F. et al. (1988). Génesis de los sistemas educativos nacionales.. Madrid, UNED
- Castillejo, J. (2009). Guerra de ideas en España. Filosofía, política y educación. Madrid, Siglo XXI de España editores
- Costa, A. (2004). Historia da educación e da cultura en Galicia (séculos IV-XX): permanencia e cambio no contexto cultural e educativo europeo.. Vigo. Xerais
- Tiana Ferrer, A.; Ossenbach Sauter, G.; Sanz Fernández, F. (coord.) (2002). Historia de la educación (Edad Contemporánea).. Madrid, UNED
- Escolano Benito, A. (2006). Historia ilustrada de la escuela en España: dos siglos de perspectiva histórica.. Madrid, Fundación Sánchez Ruiperez
- Redondo, E, et al. (2001). Introducción a la Historia de la Educación.. Barcelona, Ariel
- Filho, L. (1964). Introducción al estudio de la Escuela Nueva.. Buenos Aires, Kapelusz
- Ruiz Berrio, J. (ed.) (2000). La cultura escolar de Europa, tendencias históricas emergentes.. Madrid, Biblioteca Nueva

- Palacios, J. (1979). La cuestión escolar.. Barcelona, Laia
- Pérez Gómez, A. (2000). La cultura escolar en la sociedad neoliberal.. Madrid, Morata
- Escolano Benito, A. (ed) (2007). La cultura material de la escuela. En el centenario de la Junta para la Ampliación de Estudios, 1907-200. Berlanga de Duero (Soria), Centro Internacional de la Cultura Escolar
- Torres Santomé, J. (2006). La desmotivación del profesorado.. Madrid. Morata
- Imbernon, F. (coord.) (1999). La educación en el siglo XXI. Los retos del futuro inmediato.. Barcelona. Graó
- Escolano Benito, A. (2002). La educación en la España contemporánea.. Madrid, Biblioteca Nueva
- Ruiz Berrio, J. (dir.) (1997). La educación en tiempos modernos. Textos y documentos.. Madrid, ACTAS
- Delors, J. (dir.) (1996). La educación encierra un tesoro.. Madrid, Santillana
- González-Agápito, J. (2003). La educación infantil. Lecturas de un proceso histórico en Europa.. Barcelona, Octaedro
- Muro Domínguez, N. (2009). La enseñanza en la Escuela Moderna de Francisco Ferrer y Guardia. Barcelona (1901-1906). . Burgos, Editorial Gran Vía.
- Fernández Enguita, M. (1996). La escuela a examen.. Madrid, Pirámide
- Carbonell, J. (1996). La escuela entre la utopía y la realidad.. Barcelona, Octaedro
- Ruiz, A. (coord.) (2002). La escuela pública. El papel del Estado en la educación.. Madrid, Biblioteca Nueva
- Darcos, X. (2008). La escuela republicana en Francia: obligatoria, gratuita y laica. La escuela de Jules Ferry, 1880-1905. Zaragoza. Prensas Universitarias de Zaragoza (Colección Ciencias Sociales, nº 71)
- Luis Martín, F. de (2009). La FETE (1939-1982). De la represión franquista a la transición democrática. Madrid, editorial Tecnos
- Barreiro, H.; Terrón, A. (2005). La institución escolar. Una creación del estado moderno.. Barcelona, Octaedro
- Porto Ucha, A. S. (2005). La Institución Libre de Enseñanza y la renovación pedagógica en Galicia.. Sada (A Coruña), Ediciós do Castro
- Soutelo Vázquez, R. (2006). Labregas, emigradas, estraperlistas e represaliadas. Experiencias de vida e lembranzas de mulleres na Galicia rural: 1900-1960.. Valga (Pontevedra), Concello de Valga
- Varela, J. (2007). Las reformas educativas a debate.. Madrid. Morata
- Gabriel, N. de (1990). Leer, escribir y contar. Escolarización popular y sociedad en Galicia (1875-1900).. A Coruña, Ediciós do Castro
- Gabriel, N. de (2006). Ler e escribir en Galicia. A alfabetización dos galegos e das galegas nos séculos XIX e XX.. A Coruña, Servizo de Publicacións da UDC
- Castillejo Cambra, E. (2008). Mito, legitimación y violencia simbólica en los manuales escolares de Historia del franquismo. Madrid, UNED
- Puelles Benítez, M. (2009). Modernidad, republicanismo y democracia: una historia de la educación en España (1898-2008). Valencia, Tirant lo Blanch
- Apple, M.W. (1996). Política cultural y educación. Madrid, Dykinson
- Viñao Frago, A. (1982). Política y educación en los orígenes de la España contemporánea.. Madrid, Siglo XXI
- Beltrán, F. (1991). Política y reformas curriculares.. Valencia, Universitat de Valencia
- Etxeberría, F. (2000). Políticas educativas de la Unión Europea.. Madrid, Ariel
- Tiana Ferrer, A. (2009). Por qué hicimos la Ley Orgánica de Educación.. Madrid, Wolters Kluwer
- Puelles Benítez, M. de (2006). Problemas actuales de política educativa.. Madrid. Morata
- Boyd, C. P. (ed.) (2007). Religión y política en la España contemporánea. Madrid, Centro de Estudios Políticos y Constitucionales
- Grandío Seoane, E. (Ed.) (2006). República e republicanos en Galicia. A Coruña, Ateneo Republicano de Galicia
- Freinet, C. (1992). Técnicas Freinet de la Escuela Moderna.. Madrid, Siglo XXI
- Negrín Fajardo, O. y Vergara Ciordia, J. (2003). Teorías e instituciones contemporáneas de educación.. Madrid, ICE-ramón Areces
- Carreño, M.; Colmenar, C.; Egido, I.; Sanz, F. (2000). Teorías e instituciones contemporáneas de educación.. Madrid, Síntesis
- Pozo Andrés, Mª M. (2004). Teorías e instituciones contemporáneas de educación.. Madrid, Biblioteca Nueva
- Colom, A. J. (coord.) (1997). Teorías e instituciones contemporáneas de la educación.. Barcelona. Ariel

- Imbernón, F. (2005). Vidas de maestros y maestras. Compartir desde la práctica educativa. Barcelona, Ediciones Graó
- Viñao, A. (2009). ?Autobiografías, memorias y diarios de maestros y maestras en la España contemporánea (siglos XIX-XXI)? . Cultura Escrita & Sociedad, pp. 183-200..
- Viñao, A. (2007). ?Historia de la Educación e historia crítica. ¿Qué historia de la educación, para quién, para qué?. Con-Ciencia Social, 11 pp. 129-134..
- Viñao, A. (2009). ?La formación del profesorado en la Segunda República: una revisión/reflexión desde el presente?, en Puellas, M. de (coord.): Profesión y vocación docente. Presente y futuro , pp. 21-41.. Madrid, Biblioteca Nueva ? Escuela Julián Besteiro
- Costa Rico, A. (2010). D?Abord les enfants. Freinet y la educación en España (1926-1975. Santiago, USC, Editora Académica
- Pérez Andújar, J. (2010). Todo lo que se llevó el diablo. Barcelona, Tusquets
- Malheiro Gutiérrez, X. M. (Coord.) (2011). Emigración e Educación (1900-1936). Iº Centenario das Escolas da Unión Hispano-Americana Valle Miñor (1909-2009). . Nigrán, Instituto de Estudos Miñoranos
- VV.AA. (2000). Pedagogías del siglo XX. Barcelona, CISS-Praxis
- Cambi, F. (2005). La pedagogía del siglo XX. Madrid, Popular
- Díaz Pinto, C. F. (2010). Viejas y nuevas ideas en educación. Una historia de la pedagogía. Madrid, Popular
- Sanchidrián, C. y Ruiz Berrio, J. (coords.) (2010). Historia y perspectiva actual de la educación infantil. Barcelona, Graó
- Ávila Fernández, A. y Holgado Barroso, J. A. (2008). Formación del magisterio en España. La legislación normalista como instrumento de poder y control (1834-2007). Madrid. Ministerio de Educación, Política social y Deporte
- Lara Polop, F. (1982). El cabezota (película).
- Gonzalo Tapia (2006). Las Misiones Pedagógicas (Documental) .
- Victoria Martínez e Arturo Villacorta (2004). La República de los maestros (Documental) .
- Iñaki Pinedo e Daniel Álvarez (2006). La escuela fusilada (Documental).
- Xoán Carlos Garrido (2006). A derradeira lección do mestre (Documental).
- Víctor Coyote (2008). Afranio (Documental).
- Teo Manuel Abad (2008). Flores tristes (Documental).
- (). <http://www.rtve.es/mediateca/videos/20091203/paisajes-historia---seccion-femenina/642193.shtml>. Documental
- El cine en las aulas (). <http://edukazine.blogspot.com/>. Recursos
- Cinehistoria (). <http://www.cinehistoria.com/>. Recursos
- Sociedad Española de Historia de la Educación (). <http://www.sc.ehu.es/sfwsedhe/>. Recursos
- Centro Internacional de la Cultura Escolar (). <http://www.ceince.eu/main.php?id=1>. Recursos
- José Manuel Sábín Rodríguez (1997). La dictadura franquista (1936-1975). Textos y documentos. Madrid, Akal
- Gonzalo Amoedo López (2010). A memoria e o esquecemento. O franquismo da provincia de Pontevedra. Vigo, Xerais
- PERALTA ORTIZ, María Dolores (2012). La escuela primaria y el magisterio en los comienzos del franquismo..
- J. Ramón Rodríguez Prada (2011). Conflicto y reforma en la educación (1986-2010). Los años decisivos: de la rebelión estudiantil a las consecuencias de la LOGSE. Madrid, Traficantes de Sueños
- S. Leóné y F. Mendiola (coords.) (2007). Voces e imágenes en la historia. Fuentes orales y visuales: investigación histórica y renovación pedagógica. Pamplona, UPNA

A medida que avance o cuadrimestre, esta bibliografía básica irase actualizando según vaian aparecendo novas publicacións relacionadas coa materia, ou de carácter xeral que a docente considere oportunas. En calquera caso, serán comunizadas ao alumnado na aula ou no Moodle

Bibliografía complementaria

- Alumnos de la Escuela de Barbiana. (1982). Carta a una maestra.. Barcelona, Hogar del Libro.
  - Delval, J. (2000). Aprender en la vida y en la escuela.. Madrid, Morata
  - Pestalozzi, J. H. (2009). Cómo Gertrudis enseña a sus hijos: ensayo de cartas con directivas a las madres que enseñan a sus hijos (1801). Barcelona, PPU
  - Cela, J.; Palou, J. (1994). Con voz de maestro.. Madrid, Celeste
  - Dewey, J. (1995). Democracia y educación.. Madrid, Morata
  - Fernández Enguita, M. (2001). Educar en tiempos inciertos.. Madrid, Morata
  - Sopeña Monsalve, A. (1994). El florido pensil.. Barcelona, Grijalbo
  - Montessori, M. (2003). El método de la pedagogía científica aplicado a la educación de la infancia.. Madrid, Biblioteca Nueva
  - Rousseau, J. J. (1984). Emilio o de la educación.. México, Porrúa
  - De Mause, L.I. (1982). Historia de la infancia.. Madrid, Alianza
  - Delgado, B. (1998). Historia de la infancia.. Barcelona, Ariel
  - Aldecoa, J. (1991). Historia de una maestra.. Madrid, Anagrama
  - Montessori, M. (1994). Ideas generales sobre el método.. Madrid, Cepe
  - Freire, P. (1980). la educación como práctica de la libertad.. Madrid, Siglo XXI
  - Ferrière, A. (1982). La escuela activa.. Barcelona, Herder
  - Baudelot, Ch., Establet, R. (1976). La escuela capitalista en Francia.. Madrid, Siglo XXI
  - Reimer, E. (1976). La escuela ha muerto.. Barcelona, Barral
  - Ferrer i Guardia, F. (1976). La Escuela Moderna.. Madrid, Júcar
  - Delval, J. (2002). La escuela posible.. Barcelona, Ariel
  - Decroly, O. (2007). La función de globalización y la enseñanza y otros ensayos.. Madrid, Biblioteca Nueva
  - Bourdieu, P., Passeron, J.-C. (2001). La reproducción: elementos para una teoría del sistema de enseñanza.. Madrid, Popular
  - Llopis, R. (2005). La revolución en la escuela. Dos años en la Dirección General de Primera Enseñanza.. Madrid, Biblioteca Nueva
  - Illich, I. (1974). La sociedad desescolarizada.. Barcelona, Sexi Barral
  - Pennac, D. (2008). Mal de escuela.. Barcelona, Mondadori
  - Dewey, J. (1997). Mi credo pedagógico.. León, Universidad de León
  - Freinet, C. (1973). Parábolas para una pedagogía popular.. Barcelona, Laia
  - Mayordomo, A., e Fernández Soria, J. M. (2008). Patriotas y ciudadanos. El aprendizaje cívico y el proyecto de España. Valencia, Tirant lo Blanch
  - Freire, P. (1992). Pedagogía del oprimido.. Madrid, Siglo XXI
  - Makarenko, A. S. (1967). Poema Pedagógico.. Barcelona, Planeta
  - Neill, A. S. (1979). Summerhill. Un punto de vista radical en la educación de los niños.. México, F.C.E.
  - Illich, I. (1978). Un mundo sin escuelas.. México, Nueva Imagen
  - Sánchez Arbós, M. (2007). Una escuela soñada. Textos.. Madrid, Biblioteca Nueva
  - Rivas Barrós, S. (2010). ?A lingua galega : un saber ausente e unha voz silenciada (1900-1936)?, en Gorette Sanmartín Rei (coord.): Lingua e futuro. Ames (A Coruña), Edicións Laiovento
  - Marchamalo, J. (1996). Bocadillos de delfín. Barcelona, Grijalbo
  - Elguero, I. (2011). ¡Al encerado! Un interesante y divertido retrato de los colegios de los años 60, 70 y 80. Barcelona, Planeta
  - Marx, K. y Engels, F. (1978). Textos sobre educación y enseñanza. Madrid, Alberto Corazón, D. L.
  - Pinedo, I. y Alvarez, D. (2006). La escuela fusilada. León, Imagen Industrial Sistemas de Comunicación
  - Tapia, G. (2006). Misiones Pedagógicas. Oviedo, Acacia Films
  - Martínez, V. y Villacorta, A. (2004). La República de los maestros. Madrid, TVE
  - Pérez Andújar, J. (2010). Todo lo que se llevó el diablo. Barcelona, Tusquets
- A medida que avance o cuadrimestre, esta bibliografía irase actualizando según vaian aparecendo novas publicacións relacionadas coa materia, ou de carácter xeral que a docente considere oportunas. En calquera caso, serán comunicadas ao alumnado na aula ou no Moodle

Recomendacións

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Materias que continúan o temario

Observacións

GRUPO A (M. Dolores Cotelo Guerra) 1. Os traballos entregaranse telemáticamente, a través o campus virtual, e de non ser posible: realizaranse impresións a dobre cara, en papel reciclado e grapados (evitarase o uso de plásticos.2. Non se admitirán traballos dos que a docente non teña constancia da súa realización. 3. Os traballos deben presentarse ben identificados (nome do alumno/alumna, curso, grupo, materia e nome do profesor/profesora), e sempre que conteñan referencias bibliográficas, é imprescindible seguir as normas da APA (7ª ed.), empregando ademais a citación xusta.4. As datas de entrega dos traballos son proposta ao inicio do cuadrimestre. Polo tanto, son inamovibles, agás casos excepcionais. É aconsellable gardar copia do orixinal que se entregue.5. Para poder ser calificado/a e avaliado/a é necesario ter entregado todos os traballos esixidos. De faltar algunha das partes, o alumno/a figurará como NON PRESENTADO/A.6. Débese facer un uso sostible dos recursos así como da prevención de impactos negativos sobre o medio natural.7. Débese ter en conta a importancia dos principios éticos relacionados cos valores de sustentabilidade nos comportamentos persoais e profesionais.8. Segundo se recolle nas distintas normativas de aplicación para a docencia universitaria, incorporárase a perspectiva feminista nesta materia (usarase linguaxe non sexista, utilizaranse referencias bibliográficas de ambos sexos -citación xusta-, propiciárase a intervención na aula de alumnas e alumnos...)9. Traballarase para identificar e modificar prexuízos e actitudes sexistas, e influirase na contorna para modificalos e fomentar valores de respecto e igualdade.10. Deberanse detectar situacións de discriminación por razón de xénero e proporanse accións e medidas para corrixilas.11. Facilitarase a plena integración do alumnado por razóns físicas, sensoriais, psíquicas ou socioculturais, que experimenten dificultades a un acceso axeitado , igualitario e proveitoso á vida universitaria. Agradécese que calquera necesidade de proposta de mellora sexa comunicada.12. A proba de ensaio realizarase seguindo o calendario oficial.13. O horario de titorías está exposto na web da Facultade e na porta do despacho P0B5.

(*A Guía docente é o documento onde se visualiza a proposta académica da UDC. Este documento é público e non se pode modificar, salvo casos excepcionais baixo a revisión do órgano competente dacordo coa normativa vixente que establece o proceso de elaboración de guías